

FASE 2: INSTITUTIONELE DEBATTEN

ANALYTISCHE SYNTHESE

Deze synthese stelt een transversale analyse voor van de resultaten voor alle institutionele debatten die zijn georganiseerd in het kader van het project "de Toekomsten van Brussel". Het doel van deze synthese bestaat erin transversale of bijzonder opmerkelijke elementen naar boven te brengen; het gaat niet om een exhaustieve samenvatting van alles wat er tijdens de institutionele debatten is gezegd.

Inhoud

Thematische debatten	3
I. De Toekomst van Brussel	3
II. Uitdagingen op het vlak van het overheidsbeleid.....	8
III. Institutionele uitdagingen	11
IV. Hervormingsvoorstellen	13
Focus op het debat "institutionele structuur"	20
I. Institutionele uitdagingen	20
II. De na te streven doelstellingen.....	22
III. De verder uitgediepte prioritaire doelstellingen.....	25

Ter weergave van het verloop van de institutionele debatten stellen we om te beginnen voor wat de deelnemers naar voren hebben gebracht als gewenste perspectieven voor hun "Toekomst van Brussel". Vervolgens identificeren we de belangrijkste transversale uitdagingen op het vlak van overheidsbeleid en institutionele structuur, voordat we een samenvatting geven van de hervormingsvoorstellen die de deelnemers hebben uitgewerkt.

I. De Toekomst van Brussel

In het kader van de analyse van de "Toekomst van Brussel", zoals de deelnemers zich die voorstellen, stellen we vast dat de meeste kenmerken van hun ideale stad terug te vinden zijn in de door de OESO geïdentificeerde doelstellingen voor duurzame ontwikkeling¹. We durven dan ook te stellen dat de deelnemers ruimschoots een **DUURZAME STAD** hebben beschreven als ambitie voor de "Toekomst van Brussel".

Om te beginnen werden de uitdagingen in verband met **MILIEU** en **KLIMAAT** besproken. Het ging meer bepaald over de drastische vermindering van **vervuiling** en **afval**². Nog in verband met afvalbeheer werd de totale **circulariteit** geïdentificeerd als een noodzakelijke ambitie³. Bovendien moet de circulaire economie zich ontwikkelen ten dienste van de werkgelegenheid en de mobiliteit⁴. Ook de noodzaak om een **MOBILITEIT** te ontwikkelen die verkeersluw, multimodaal, doeltreffend en comfortabel is⁵, lijkt centraal te staan. Een dergelijke rustiger mobiliteit kan onder andere worden bereikt door de ruimte beter te verdelen tussen de verschillende gebruikers van de stad. Voorts is het belangrijk om de coördinatie te verbeteren tussen de verschillende vormen van vervoer en hun toegankelijkheid (meer bepaald wat betreft de dienstregeling die zou moeten worden uitgebreid)⁶. In verband met het luik "mobiliteit" hebben de deelnemers zich ook geschaard achter de hulpmiddelen

¹ [Duurzame ontwikkelingsdoelen \(un.org\)](https://un.org/sustainabledevelopment).

² Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

³ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

⁴ Debat m.b.t. economie.

⁵ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁶ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

die al bestaan en die werkelijk ten uitvoer zouden moeten worden gelegd of in grotere mate zouden moeten worden uitgerold (MaaS⁷, GoodMove⁸, LEZ⁹)¹⁰.

De uitdagingen op het vlak van duurzaamheid werden ook besproken vanuit de invalshoek van de **CONSUMPTIE**. De deelnemers hadden het inzonderheid over de noodzaak om een **lokale economie**, die grootstedelijk en deugdzaam is¹¹, te creëren en hebben tegelijk gewezen op de eisen inzake **soberheid** op het vlak van verbruik van energie en andere natuurlijke hulpbronnen¹². Bovendien worden de "Toekomst van Brussel" gezien met een kwaliteitsvolle **voeding** voor allen (gezond, lokaal en toegankelijk) en moet deze toekomst streven naar onafhankelijkheid ten aanzien van voedselbronnen¹³.

De "Toekomst van Brussel" worden ook gezien in een stad die **GEZONDHEID** en **WELZIJN** centraal plaatst in de bezorgdheid. Zo droomden de deelnemers van een aangename, **veilige** (meer bepaald voor kinderen) en **toegankelijke** stad voor personen met een handicap¹⁴. Ze verwezen ook naar het idee van een stad die rustiger (wat betreft veiligheid, lawaai, verontreiniging) en netter is¹⁵. Ook de **groene ruimten** en de **vergroening** van de stad vertegenwoordigen een voorwaarde sine qua non voor een gezondere stad die in goede gezondheid verkeert¹⁶. In dit opzicht is het uiteindelijk de **leefkwaliteit** van de bewoners die de te verwezenlijken doelstelling vormt¹⁷. Tot slot is er ook gesproken over het noodzakelijke evenwicht dat moet worden gevonden tussen economie en welzijn¹⁸.

Onder de verschillende dimensies van duurzaamheid hadden de deelnemers het ook over de uitdagingen op het vlak van **BESTAANSONZEKERHEID**. Het is voor hen belangrijk dat het Gewest de uitdagingen op het vlak van **sociale rechtvaardigheid** ter harte neemt, meer bepaald in de context van

⁷ Mobiliteit als dienst of MaaS ("Mobility as a Service") is een concept dat de verschuiving beschrijft van mobiliteit gebaseerd op het bezit van het vervoersmiddel naar mobiliteit gebaseerd op het gebruik en het delen van mobiliteitsdiensten en vervoersmiddelen. Er zijn dan ook nieuwe spelers op de markt verschenen die geïntegreerde mobiliteitsdiensten aanbieden.

⁸ GoodMove is het Gewestelijk Mobiliteitsplan voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het legt de grote krijtlijnen van het beleid vast op het gebied van mobiliteit. Het doel van dit plan is de leefomgeving van de Brusselaars te verbeteren en tegelijkertijd de demografische en economische ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te begeleiden. Het is het resultaat van een uitgebreid participatieproces waaraan alle Brusselse actoren hebben deelgenomen.

⁹ De LEZ voor "Low Emission Zone", in het Nederlands lage-emissiezone, is een maatregel die bepaalde voertuigen verbiedt om in Brussel te rijden.

¹⁰ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

¹¹ Debat m.b.t. economie.

¹² Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

¹³ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

¹⁴ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

¹⁵ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

¹⁶ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling; Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer; Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

¹⁷ Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

¹⁸ Debat m.b.t. economie.

de ecologische en economische transitie¹⁹. In dit verband werd meer bepaald de nadruk gelegd op het uitroeien van dakloosheid²⁰ en de onaanvaardbare leegstand van woningen en kantoren in de stad. Bovendien stelden de deelnemers zich een stad voor die **woningen** aanbiedt die kwaliteitsvol en betaalbaar zijn, een laag energieverbruik hebben maar ook aangepast zijn aan de noden van de bevolking²¹. Energieautonomie en toegang tot verwarmingsinstallaties zonder emissie werden aangewezen als noodzakelijke hefboomen om deze uitdagingen aan te gaan²².

Naast de uitdagingen in verband met bestaansonzekerheid werden het aspect **SAMENLEVEN** en al zijn dimensies centraal geplaatst in de perspectieven voor de "Toekomst van Brussel": aan allen de mogelijkheid bieden om een waardig leven te leiden volgens eenieders specifieke behoeften²³, bruggen slaan tussen werelden en leeftijden²⁴, ruimten voor **socialisatie** aanbieden in de stad²⁵, de mix in de wijken verbeteren²⁶, een meer inclusieve stad ontwikkelen²⁷ (bv. op het vlak van **gendergelijkheid** in de openbare ruimte en in het vervoer)²⁸, opvang bieden voor personen die uit de boot vallen en in de grootste kansarmoede leven²⁹ enzovoort. Het thema **inclusie** kwam bovendien op specifiekere wijze ter sprake in verband met onderwijs en scholen waar het belangrijk is om te voorzien in doeltreffende mechanismen; waarom overigens zou men uitsluiting niet buiten de wet kunnen stellen?³⁰ Tot slot is gelijke behandeling wat betreft de toegang tot de openbare diensten eveneens een ambitie voor de "Toekomst van Brussel"³¹. Bovendien moeten die openbare diensten gepersonaliseerde bijstand bieden in functie van de behoeften van de bevolking³².

De "Toekomst van Brussel" eisen ook een betere **VEERKRACHT** van het Gewest dat een **economie** moet ontwikkelen die beter aansluit bij de omvang van het Gewest en dat moet investeren in **innovatie**³³. De veerkracht moet dus ook economisch zijn (en meer bepaald streven naar een toegenomen integratie van de logica van korte ketens)³⁴. Op het vlak van **WERKGELEGENHEID** vereisen

¹⁹ Debat m.b.t. economie; Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

²⁰ Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

²¹ Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

²² Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

²³ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid.

²⁴ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

²⁵ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

²⁶ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

²⁷ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

²⁸ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

²⁹ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

³⁰ Debat m.b.t. onderwijs.

³¹ Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding.

³² Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid.

³³ Debat m.b.t. economie.

³⁴ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

de "Toekomst van Brussel" voorts een vermindering van de werkloosheidscijfers en een verbetering van het aanbod en de diensten voor werkzoekenden³⁵. Ook de gelijke behandeling van de burgers bij het zoeken naar werk of de waardering van ervaring en de gelijkwaardigheid van diploma's zijn doorslaggevende aspecten³⁶. Tot slot werd in het kader van de institutionele debatten regelmatig verwezen naar de uitdagingen in verband met de **INFRASTRUCTUUR** van het Gewest. Op dit vlak is het belangrijk om iets te doen aan de tekorten aan collectieve voorzieningen maar ook aan lokale openbare diensten³⁷. Meer concreet werd als voorbeeld verwezen naar scholen of sportfaciliteiten die gezond, passief en comfortabel moeten zijn³⁸.

Onder de duurzame ontwikkelingsdoelen vinden we ook **DE DOELTREFFENDHEID EN DE VERANTWOORDELIJKHEID VAN DE INSTELLINGEN**. Dit thema is ruimschoots aan bod gekomen tijdens de institutionele debatten toen het erom ging zich de "Toekomst van Brussel" voor te stellen. Zo pleitten de deelnemers voor **administratieve vereenvoudiging** in vele sectoren en met betrekking tot uiteenlopende aspecten³⁹. Evenzo hebben ze de aandacht gevestigd op de noodzakelijke **harmonisatie** van het overheidsbeleid en de sectoren in een versplinterde institutionele context (die bovendien nauw verweven is met de context in de andere gewesten)⁴⁰; het komt er ook op aan om meer homogeniteit te creëren in de **verdeling van de bevoegdheden**⁴¹. Overigens werden er vele opmerkingen geformuleerd in verband met bevoegdheidsverdeling en daarbij werden verschillende accenten gelegd. Sommige deelnemers stellen zich de "Toekomst van Brussel" voor met gecentraliseerde bevoegdheden op het niveau van het Gewest⁴², terwijl anderen verwezen naar de oprichting van een koepel die zou worden belast met het beheer van het Gewest en met de coördinatie van de bevoegdheden van de verschillende spelers⁴³.

Andere debatten hebben geleid tot verschillende, alternatieve of complementaire perspectieven ten opzichte van een herziening van de bevoegdheidsverdeling. Zo vereisen de "Toekomst van Brussel" een betere **samenwerking** en kwaliteitsvolle **communicatie** tussen de verschillende bestuursniveaus en tussen de instellingen: het gaat er meer bepaald om een gecoördineerde dialoog tot stand te

³⁵ Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding.

³⁶ Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding.

³⁷ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

³⁸ Debat m.b.t. onderwijs; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

³⁹ Debat m.b.t. de bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding; Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

⁴⁰ Debat m.b.t. de bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding.

⁴¹ Debat m.b.t. financiën en fiscaliteit.

⁴² Debat m.b.t. de bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening; Debat m.b.t. financiën en fiscaliteit.

⁴³ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

brengen om administratieve blokkering te vermijden en de dienstverlening te verbeteren⁴⁴. Deze versterkte **coördinatie** tussen de instellingen moet ook vergezeld gaan van het neerhalen van tussenschotten op zowel administratief vlak (tussen administraties en diensten)⁴⁵ als sectoraal vlak⁴⁶.

Bovendien vereist de doeltreffendheid van de instellingen ook de mogelijkheid om te **vernieuwen** op het vlak van openbaar bestuur; daartoe is het noodzakelijk om het administratieve gewicht te verlichten waaronder de instellingen gebukt gaan⁴⁷. Een invalshoek voor reflectie in dit verband is meer bepaald die van de publiek-private partnerschappen die verder moeten worden verkend⁴⁸. In dit verband zou ook de ontwikkeling van een reële **strategische planning**, zowel sectoraal als transversaal, een noodzakelijk instrument zijn⁴⁹.

Naast de hierboven genoemde dimensies van duurzaamheid worden de "Toekomst van Brussel" ook gezien in het licht van belangrijke actuele problemen die een antwoord vereisen. Om te beginnen moet de **TOEGANKELIJKHEID VAN DE OPENBARE DIENSTEN** worden verbeterd, zowel wat betreft de geografische dimensie als op het vlak van openingsuren of antwoorden op specifieke behoeften. In verband hiermee werd verwezen naar de ontwikkeling van mechanismen voor begeleiding die aangepast zijn aan de gebruikers, inzonderheid om het fenomeen van niet-gebruik van rechten te bestrijden⁵⁰. Ook de installatie van unieke of gecentraliseerde loketten lijkt absoluut noodzakelijk voor zowel de burgers als de andere belanghebbenden van het Gewest (verenigingen, administraties, werknemers enzovoort). Het komt erop aan om het voor iedereen mogelijk te maken de gezochte informatie of dienst terug te vinden via een enkel toegangspunt: zo worden aanvragen waarbij meerdere diensten betrokken zijn geheroriënteerd en is er ook geen twijfel meer over tot welke dienst men zich moet wenden⁵¹. Ook de toegankelijkheid van culturele en sportinfrastructuur zou moeten worden verbeterd, wat betreft mobiliteit en ruimere openingsuren maar ook vanuit financieel oogpunt.

Het idee van een uniek loket wordt ook naar voren geschoven als oplossing voor de vele vaststellingen, tijdens de debatten, van een gebrek aan **DUIDELIJKHEID** en aan **INFORMATIE** over de instellingen. De duidelijkheid van de rollen tussen de verschillende bestuursniveaus en administraties (wie doet wat?) en de leesbaarheid van de instellingen vormen een obstakel voor zowel de burgers als de

⁴⁴ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling; Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer; Debat m.b.t. huisvesting.

⁴⁵ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁴⁶ Debat m.b.t. onderwijs.

⁴⁷ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

⁴⁸ Debat m.b.t. huisvesting.

⁴⁹ Debat m.b.t. stedenbouw, milieu en ruimtelijke ordening.

⁵⁰ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid.

⁵¹ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid.

belanghebbenden (bv. verenigingen) en de gebruikers in het Gewest⁵². Duidelijke informatie zou iedereen in staat moeten stellen een beter beeld te krijgen van de verschillende diensten, steunmechanismen en hulpmiddelen die ter beschikking staan en die effectief te gaan gebruiken⁵³. Nog steeds in dit verband lijkt informatie centraal te staan en onmisbaar te zijn voor de "Toekomst van Brussel", die gecentraliseerde, duidelijke en volledige informatie vereisen betreffende de bestaande spelers, diensten en steunmechanismen⁵⁴.

Tot slot hebben de deelnemers, die hebben geprobeerd zich de "Toekomst van Brussel" voor te stellen, ook vragen gesteld bij de aspecten van **VERTROUWEN, TRANSPARANTIE EN BAND MET DE BURGERS**. De burgers moeten een grotere rol gaan spelen in het openbare leven en de participatieprocessen moeten effectief zijn en op alle bestuursniveaus worden ontwikkeld als een norm die voor iedereen van toepassing is⁵⁵. Naast de burgers is het ook belangrijk om een stem te geven aan gebruikers van de stad die niet in de stad zelf wonen⁵⁶. Deze participatie moet representatief, inclusief en aantrekkelijk zijn om het vertrouwen van de burgers te wekken; tevens moet ze in de hand worden gewerkt door bepaalde mechanismen die toelaten de betrokkenheid van de burger te valoriseren en te faciliteren⁵⁷. In verband met het vertrouwen werd de uitdaging van de voorbeeldfunctie van openbare bestuurders onder de aandacht gebracht⁵⁸.

II. Uitdagingen op het vlak van het overheidsbeleid

Na zich te hebben voorgesteld hoe de "Toekomst van Brussel" eruit zouden kunnen zien, werd aan de deelnemers gevraagd een diagnose van de huidige toestand te maken. In het volgende deel stellen we de meest transversale uitdagingen voor die tijdens deze momenten zijn geformuleerd en die elke hervorming binnen het Gewest moeten sturen. Natuurlijk verwijzen de meeste van deze uitdagingen naar de projectie die de deelnemers hebben gemaakt van *hun* "Toekomst van Brussel" die we hierboven hebben voorgesteld.

In een eerste fase gaven de deelnemers vaak te kennen dat ze tevreden zijn over het Gewest, sommige delen van de werking ervan en sommige van zijn kenmerken. Tot deze elementen van tevredenheid behoren meer bepaald de actoren (inzonderheid het weefsel van eerstelijnsactoren) en hun

⁵² Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

⁵³ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁵⁴ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁵⁵ Debat m.b.t. participatieve democratie.

⁵⁶ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁵⁷ Debat m.b.t. participatieve democratie.

⁵⁸ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

diversiteit⁵⁹; de rijkdom van Brussel en de Brusselaars⁶⁰; de recente verbeteringen (bv. op het vlak van administratieve vereenvoudiging); de plannen die momenteel worden uitgevoerd (GoodMove, GoodFood, LEZ, GoodSoil, Natura 2000 ...) ⁶¹; de groene ruimten en de stad⁶², en daarnaast ook sommige dimensies van het bestaande institutionele systeem⁶³.

De gecoördineerde en geïntegreerde planning van het gewestelijk beleid vertegenwoordigt een eerste belangrijke uitdaging voor de "Toekomst van Brussel" ⁶⁴, en dit moet gebeuren ten voordele van krachtige politieke ambities⁶⁵. Naast de visie is het ook belangrijk om de bestaande instrumenten te doen leven, ze regelmatig en op ernstige wijze te herevalueren en desgevallend te hervormen. Daartoe hebben vele deelnemers aangedrongen op de noodzaak om te beschikken over relevante en volledige gegevens voor zowel de hulp bij de besluitvorming en de oriëntering van de actie⁶⁶ als de evaluatie. De uitdaging bestaat er ook in deze gegevens te benutten en het gebruik ervan te versterken alsook om ze bij een zo ruim mogelijk publiek te verspreiden met het oog op meer transparantie.

Zoals blijkt uit de gedeelde visie van de "Toekomst van Brussel", moeten de duidelijkheid en de beschikbaarheid van de informatie centraal staan in de ambities inzake hervorming. Het is belangrijk de circulatie en de duidelijkheid van de beschikbare informatie te verzekeren voor een zo groot mogelijk aantal personen (actoren en burgers), meer bepaald door de informatie te centraliseren (bv. op een platform)⁶⁷. De informatie moet ook worden versterkt, gestructureerd en ontworpen voor een breed en gediversifieerd publiek, om aansluiting en meer transparantie te genereren⁶⁸, maar ook om de kwaliteit van de openbare diensten te verbeteren, bijvoorbeeld door de actoren en de diensten meer en beter in kaart te brengen⁶⁹.

De kwaliteit van de openbare diensten is inderdaad een volwaardige uitdaging en die kwaliteit is ook afhankelijk van hun toegankelijkheid⁷⁰: het is meer bepaald noodzakelijk om de diensten beter aan te passen aan de noden van de gebruikers (en niet omgekeerd). Toegankelijkheid houdt ook in dat de

⁵⁹ Debat m.b.t. economie; Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding.

⁶⁰ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie; Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding; Debat m.b.t. stedenbouw.

⁶¹ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling; Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

⁶² Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening; Debat m.b.t. huisvesting.

⁶³ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

⁶⁴ Debat m.b.t. economie.

⁶⁵ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

⁶⁶ Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁶⁷ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie; Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer; Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding; Debat m.b.t. onderwijs.

⁶⁸ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

⁶⁹ Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding; Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

⁷⁰ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

openingsuren worden uitgebreid (ook voor sectoren zoals het openbaar vervoer)⁷¹. Anderzijds moet het aanbod inclusiever en gevarieerder worden⁷². In dit verband lijkt het noodzakelijk om beter rekening te houden met groepen met specifieke behoeften en om tegemoet te komen aan die behoeften, meer bepaald door te voorzien in betere begeleiding wat betreft de toegang tot de diensten⁷³. Er moet ook beter rekening worden gehouden met de financiële en sociologische situaties van de begunstigden.

De uitdaging om de kwaliteit te verbeteren bestaat er ook in te werken aan administratieve vereenvoudiging en meer bepaald ervoor te zorgen dat er minder personen moeten tussenkomen en minder procedures moeten worden gevolgd voor eenzelfde begunstigde en eenzelfde aanvraag⁷⁴: hier staat de kwestie van de continuïteit van de dienstverlening centraal⁷⁵. Nog in verband hiermee werd de administratieve dissonantie die binnen het Gewest kan bestaan geïdentificeerd als een belangrijke uitdaging⁷⁶. Tot slot en op transversale wijze betreurden de deelnemers het feit dat een te groot aantal personen hun rechten niet opeist: dit is de centrale uitdaging wat betreft de kwaliteit van de openbare diensten.

De toegankelijkheid van de openbare diensten houdt ook verband met het principe van de 10-minutenstad, waarvan de logica uiteindelijk van toepassing is op bredere thema's: toegang tot de openbare diensten, tot infrastructuur, tot de eerstelijnsactoren enzovoort. Ook de ruimtelijke rechtvaardigheid (meer bepaald tussen de eerste en de tweede kroon) kwam ter sprake, bijvoorbeeld wat betreft de inplanting van industriële sites⁷⁷.

Op het vlak van financiering zijn de uitdagingen van velerlei aard. Om te beginnen is het belangrijk de diversiteit van de actoren en de realiteit van elke sector te erkennen wat betreft de toewijzing van de financieringen. Vervolgens moeten de continuïteit van die financieringen en hun verdeling centraal in alle denkoefeningen worden geplaatst: de versnippering een halt toeroepen⁷⁸; de financiering van de "cruciale" sectoren bestendigen⁷⁹; voorrang geven aan structurele boven conjuncturele financiering⁸⁰; een betere continuïteit van de financiering verzekeren los van het ritme van verkiezingen⁸¹ en vooral

⁷¹ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

⁷² Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

⁷³ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid.

⁷⁴ Debat m.b.t. de bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding; Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁷⁵ Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding.

⁷⁶ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

⁷⁷ Debat m.b.t. economie.

⁷⁸ Debat m.b.t. onderwijs; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

⁷⁹ Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid.

⁸⁰ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

⁸¹ Debat m.b.t. stedenbouw, milieu en ruimtelijke ordening.

vermijden dat er tijdens elke legislatuur nieuwe regelingen in het leven worden geroepen⁸². Bovendien is het nodig te voorzien in een financiering van Brussel in evenredige verhouding met de uitdagingen waarmee het Gewest wordt geconfronteerd. Tot slot hebben de deelnemers ook verwezen naar de uitdagingen van de fiscaliteit en de nood aan een flexibeler belastingstelsel⁸³.

Informatie, opleiding of onderwijs met betrekking tot de grote transversale uitdagingen van de samenleving werden regelmatig geïdentificeerd als essentieel, of het nu gaat om milieueducatie⁸⁴, doeltreffende informatie over de uitdagingen van ecologie en mobiliteit⁸⁵; een opleiding in verband met openbare netheid⁸⁶; of nog een informatie-instrument in verband met fiscaliteit⁸⁷. Onderricht inzake burgerschap⁸⁸ moet dan weer worden opgevat in zeer brede zin waarbij alle voornoemde thema's aan bod komen en waarbij natuurlijk ook de klassieke thema's worden behandeld zoals de werking van de instellingen, de uitdagingen van de democratie enzovoort. Volgens de deelnemers ligt de oplossing hiervoor niet alleen bij de scholen; dit onderricht en deze informatieverstrekking kunnen worden gegeven op alle bestuursniveaus en daarvoor kan gebruik worden gemaakt van communicatiecampagnes, pedagogische tools enzovoort. Het komt erop aan het vertrouwen te herstellen, de belangstelling van de burgers te wekken, hun aansluiting uit te lokken maar ook om de uitvoering van het overheidsbeleid met betrekking tot deze thema's te ondersteunen.

Tot slot liggen de uitdagingen voor de "Toekomst van Brussel" ook in een betere valorisatie en een beter gebruik van wat al bestaat (zowel plannen, infrastructuur, de kwaliteiten van de stad⁸⁹ ...). De verbetering van de infrastructuur en het gedeeld gebruik van voorzieningen staan centraal in deze denkoefeningen⁹⁰.

III. Institutionele uitdagingen

De eerste institutionele uitdaging is die van het verband tussen het gewestelijk en het gemeentelijk belang; dit omvat ook de kwestie van de coherentie die moet worden gevonden tussen beide voor de "Toekomst van Brussel".⁹¹

⁸² Debat m.b.t. bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

⁸³ Debat m.b.t. huisvesting.

⁸⁴ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

⁸⁵ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

⁸⁶ Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening; Debat m.b.t. netheid en afvalbeheer.

⁸⁷ Debat m.b.t. financiën en fiscaliteit.

⁸⁸ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer; Debat m.b.t. financiën en fiscaliteit.

⁸⁹ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

⁹⁰ Debat m.b.t. onderwijs.

⁹¹ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

Vervolgens en nog steeds in aansluiting op wat de deelnemers hebben geïdentificeerd als perspectieven voor de "Toekomst van Brussel", lijken de leesbaarheid en de duidelijkheid van het institutionele kader centrale uitdagingen te zijn⁹²: de institutionele complexiteit en de verdeling van de bevoegdheden vormen een obstakel voor de kwaliteit van de openbare diensten⁹³. De kwestie van een grootschalige hervorming werd dus meermaals onder woorden gebracht wat betreft zowel de regionalisering van de bevoegdheden als de fusie van de gemeenten en de politiezones⁹⁴. Welke benadering er ook wordt gevolgd, een hervorming van de verdeling van de bevoegdheden moet worden gestuurd door de beginselen van subsidiariteit en multidisciplinariteit om tot een meer samenhangende structuur te komen⁹⁵. Er moet ook grondig worden nagedacht over zaken als samenwerkingsverbanden, gedeeld gebruik en rationalisering⁹⁶. Bovendien blijft het neerhalen van tussenschotten een centrale uitdaging, tussen zowel de verschillende administraties als de bestuursniveaus maar ook tussen de sectorale spelers⁹⁷. Ook de openstelling naar de privésector werd geïdentificeerd als een uitdaging⁹⁸. In verband met de kwestie van het neerhalen van tussenschotten identificeren we ook alle uitdagingen in verband met samenwerking en overleg tussen de administraties en allerlei betrokken partijen⁹⁹, waar er nog steeds obstakels bestaan als gevolg van de institutionele complexiteit. Ook de uitdaging van de samenwerking met externe actoren ten opzichte van het Gewest en inzonderheid met de andere gewesten¹⁰⁰ is ter sprake gekomen. Overigens staat het hele thema van de grenzen van Brussel centraal in de denkoefeningen: territoriale homogeniteit, economisch bekken, grootstedelijk economisch gebied¹⁰¹, overleg en coördinatie met de gemeenten in de rand¹⁰², grootstedelijke gemeenschap¹⁰³ enzovoort zijn stuk voor stuk onderwerpen die ter sprake zijn gebracht.

Tot slot werden nog andere institutionele thema's geïdentificeerd als belangrijke uitdagingen ter gelegenheid van twee debatten die meer specifiek waren gewijd aan institutionele thema's. Om te beginnen, wat betreft het kiesstelsel, moet Brussel autonomie krijgen in verband met de

⁹² Debat m.b.t. de bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. de economie; Debat m.b.t. werkgelegenheid en beroepsopleiding.

⁹³ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

⁹⁴ Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

⁹⁵ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

⁹⁶ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie.

⁹⁷ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening; Debat m.b.t. de economie.

⁹⁸ Debat m.b.t. huisvesting.

⁹⁹ Debat m.b.t. de bijstand aan personen en sociaal beleid; Debat m.b.t. de economie; Debat m.b.t. huisvesting; Debat m.b.t. financiën en fiscaliteit; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

¹⁰⁰ Debat m.b.t. ecologische transitie en duurzame ontwikkeling.

¹⁰¹ Debat m.b.t. economie.

¹⁰² Debat m.b.t. mobiliteit en vervoer.

¹⁰³ Debat m.b.t. financiën en fiscaliteit.

verkiezingsregels (meer bepaald de verkiezing van de burgemeesters); tevens moet de praktijk van elektronisch stemmen worden veralgemeend. Ten tweede is het belangrijk, ook al is de dynamiek van burgerparticipatie al goed op gang gekomen in Brussel, om nu de evaluatie van deze processen te verzekeren evenals hun zichtbaarheid, hun transparantie of ook hun inclusieve karakter. Ze moeten een plaats krijgen die duidelijk is geïntegreerd in het proces van besluitvorming¹⁰⁴. Bovendien vormen deze processen van gezamenlijke constructie een centrale uitdaging die verder gaat dan de burgers en zouden ze ook in grotere mate moeten worden geïntegreerd in het optreden van de overheid door ook experts op het terrein erbij te betrekken of nog bepaalde mechanismen zoals die van de ervaringsdeskundigen¹⁰⁵.

IV. Hervormingsvoorstellen

Uiteindelijk werd aan de deelnemers aan de institutionele debatten gevraagd om in de diagnose de thema's te selecteren die volgens hen voorrang moeten krijgen en in verband waarmee ze van mening zijn dat er reële hefboomen voor actie bestaan. Ze hebben dan gewerkt rond voorstellen die volgens thema zijn opgenomen in onderstaande tabel.

¹⁰⁴ Debat m.b.t. participatieve democratie; Debat m.b.t. cultuur, sport en vrije tijd.

¹⁰⁵ Debat m.b.t. sociale cohesie / Veiligheid en preventie; Debat m.b.t. stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening.

Thema's	Voorstellen	Details
Bijstand aan personen en sociaal beleid	Hoe kunnen de diensten voor iedereen toegankelijk worden gemaakt?	Het is belangrijk om aan deze uitdaging te werken omdat er vicieuze cirkels van uitsluiting zijn (cirkel van armoede - ziekte die zichzelf in stand houdt).
Bijstand aan personen en sociaal beleid	Hoe kan de institutionele structuur in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gedefragmenteerd en vereenvoudigd?	Deze vraag roept een andere vraag op: "Kan het de bedoeling zijn om te 'verdelen om beter te heersen'?"
Bijstand aan personen en sociaal beleid	'Een plaatselijk loket voor gezondheidszorg en sociale dienstverlening': hoe kan men een enig loket invoeren in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?	Deze loket zou de toegankelijkheid en transparantie bevorderen. Het voorkomt administratieve complexiteit voor burgers en beschikt over multidisciplinaire kennis. Het zou ook institutioneel gepingpong vermijden.
Bijstand aan personen en sociaal beleid	Hoe kunnen de diensten worden verbeterd, zodat ze beter voldoen aan de behoeften?	Dit is een belangrijke vraag, want inspelen op behoeften is de basis van het overheids- en verenigingsoptreden.
Sociale cohesie / Veiligheid en preventie	Administratieve en institutionele vereenvoudiging	Vereenvoudiging zou het voor burgers inzichtelijker maken om overheidsbeleid te begrijpen. Het zou ook de doeltreffendheid en efficiëntie van dit overheidsbeleid verbeteren en de toegang tot instellingen vergemakkelijken.
Sociale cohesie / Veiligheid en preventie	Multidisciplinaire en territoriale aanpak	Deze aanpak is belangrijk omdat er altijd behoefte is aan een verbinding tussen de verschillende overheden en actoren. Bovendien is er behoefte aan samenwerking, ongeacht de bevoegdheden.
Sociale cohesie / Veiligheid en preventie	Integratie van en samenwerking met de eerste lijn	Integratie en samenwerking met de eerste lijn is belangrijk zodat politici weloverwogen beslissingen kunnen nemen.
Cultuur, sport en vrije tijd: aanbod, toegang en infrastructuur	De toegankelijkheid van het (cultuur- en sport)aanbod verbeteren	Het is namelijk noodzakelijk een (multi-thematische) inventaris van het aanbod op te stellen, vaststellingen te doen en op basis daarvan een actieplan op te stellen; want dit is een maatschappelijke aangelegenheid op een meer globale schaal.

Cultuur, sport en vrije tijd: aanbod, toegang en infrastructuur	De versnippering van middelen voor sport en cultuur een halt toeroepen	Het moet afgelopen zijn met de versnippering van middelen, want elk onderwerp heeft een beperkt budget.
Cultuur, sport en vrije tijd: aanbod, toegang en infrastructuur	Coördinatie en culturele bemiddeling	Coördinatie en culturele bemiddeling zouden de toegankelijkheid verbeteren en de democratische dimensie versterken door co-creatie. Het zou de schotten tussen de verschillende niveaus neerhalen (waardoor dubbel werk en dubbele financiering voorkomen zouden worden), en het aanbod versterken en geloofwaardig maken (door met één stem te spreken). Tot slot zou het de toegang tot en het delen van informatie verbeteren, evenals het verdelen van beste praktijken, cijfers en gegevens.
Participatieve en deliberatieve democratie / Vertrouwen, transparantie en verantwoordingsplicht	Continuïteit en opvolging	Het is belangrijk om de band met de burgers te onderhouden en hen feedback te geven over het proces en de resultaten ervan om transparantie en vertrouwen te waarborgen. Het is ook noodzakelijk om de maatschappelijke dynamiek na het project in stand te houden, om de legitimiteit van het project en de inzet van de burger te waarborgen. Tot slot zou meer continuïteit en opvolging ook ervoor zorgen dat de burgers het project op een positieve wijze omarmen (nut van het project), en voor een grotere institutionele samenhang zorgen.
Participatieve en deliberatieve democratie / Vertrouwen, transparantie en verantwoordingsplicht	Coördinatie	Coördinatie is noodzakelijk omdat er veel verschillende initiatieven ("waar?") en formats ("hoe?") bestaan.
Participatieve en deliberatieve democratie / Vertrouwen, transparantie en verantwoordingsplicht	Verplicht participatietijdscrediet	Er is een chronisch tijdgebrek voor burgers (ze zijn professioneel overbelast en ze kunnen de weinige vrije tijd die ze hebben moeilijk besteden aan participatieve processen).
Participatieve en deliberatieve democratie / Vertrouwen,	Burgereducatie	Burgereducatie voor alle burgers zou de representativiteit in deliberatieve processen verbeteren. Didactische animaties zouden noodzakelijk zijn in het onderwijs. Alle processen en concepten zouden toegankelijk worden gemaakt en zelfs gemakkelijker kunnen evolueren.

transparantie en verantwoordingsplicht		
Economie	Het economisch grootstedelijk gebied	Dit gebied is de schaal waarop de economische stromen meestal gestructureerd zijn; Brussel is in de eerste plaats een stad maar minder een gewest. Bovendien zijn er onderhandelingen en is er een machtsverhouding met de federale overheid en de economische actoren. Ten slotte zou dit schaalvoordelen mogelijk maken.
Economie	Institutionele as - structurering - leesbaarheid	Werken aan de structuur zou leiden tot een betere leesbaarheid voor de begunstigden en dus betere motivering van de rechten. Het zou ook een positief effect hebben op de economie en het vertrouwen verbeteren.
Economie	Betrokkenheid en participatie van ondernemingen bij de opstelling van participatieplannen - particuliere economische actoren op het terrein	Het is zinvol om hen erbij te betrekken omdat de actoren uit de privésector de leiding hebben, essentieel zijn op het terrein en belangrijke werkverschaffers zijn. Bovendien zijn er veel salongesprekken. Er zouden plenaire vergaderingen moeten worden georganiseerd.
Economie	Economische ruimten vs. Wonen	Het is belangrijk dat de werkgelegenheid in de productiesector en de handel behouden blijft.
Verkiezingen en kiesstelsel	Deelname - Burgereducatie	Dit zou het mogelijk maken om op een weloverwogen manier te stemmen en de burgers opnieuw met elkaar in contact te brengen, de opkomst bij de verkiezingen te verhogen, maar ook hun deelname aan de organisatie van het verkiezingsproces (stembureaus) en de kandidaatstelling te vergemakkelijken.
Verkiezingen en kiesstelsel	Vereenvoudiging – Harmonisatie	Het vereenvoudigen/harmonisatie van verkiezingen en het kiesstelsel zou het voor institutionele spelers de praktische organisatie vergemakkelijken en ervoor zorgen dat de kiezers de verkiezingen beter begrijpen. Het zou het ook gemakkelijker maken om een volmacht te krijgen.
Verkiezingen en kiesstelsel	Wijze van stemmen en mediadragers voor het stemmen	Werken aan de wijze van stemmen en mediadragers voor het stemmen zou het makkelijker maken om te stemmen en om het aantal onthoudingen te verminderen.
Werkgelegenheid en beroepsopleiding	De diversiteit van actoren en diensten behouden vanwege de diversiteit van hun doelgroepen	De doelgroepen zijn divers en de behoeften zijn specifiek voor elk publiek. Bovendien moet de specifieke deskundigheid die door de actoren in het veld is ontwikkeld behouden blijven. Dit zou het ook mogelijk maken om de doeltreffendheid van wedertewerkstelling te verbeteren.
Werkgelegenheid en beroepsopleiding	Hoe kan het monopolie van het schooldiploma worden beëindigd?	Dit is een belangrijke kwestie, want meer dan 40% van de werkzoekenden (Actiris) beschikt niet over een door de Franse gemeenschap erkend diploma en 25% van de Brusselaars heeft geen diploma hoger middelbaar. Bovendien is de tertiaire sector overheersend in Brussel (maar er zijn kwalificaties nodig om toegang te krijgen. De

		arbeidsmarkt is tweetalig (of zelfs meer), maar er zijn geen cursussen Nederlands in het beroepsgericht onderwijs.
Werkgelegenheid en beroepsopleiding	Hoe kunnen we een systeem opzetten en de complementariteit van de actoren verbeteren?	We moeten tijd nemen om tijd te kunnen winnen, en dat doen we door elkaar te leren kennen, door dialoog, door het netwerk te ontmoeten, door de bijdrage van elke actor naar waarde te schatten. Het doel is complementariteit, niet concurrentie
Werkgelegenheid en beroepsopleiding	Hoe maken we komaf met de werkgelegenheidsvallen?	We moeten komaf met deze vallen maken want er is een administratieve complexiteit in verband met uitzendarbeid. Daarnaast zijn sommige arbeidsovereenkomsten niet aantrekkelijk genoeg, afhankelijk van de omstandigheden, en is er ook het probleem van arbeidsongeschiktheid. We moeten kwalificerende opleidingen op de werkplek ontwikkelen en duidelijke informatie geven over opleidingsmogelijkheden die tot werkgelegenheid leiden.
Onderwijs	De versnippering een halt toeroepen	Het is belangrijk want de verdeelsleutels volgens de onderwijsnetten zijn niet gekoppeld aan de realiteit, aan de behoeften van de scholen.
Onderwijs	Gedeeld gebruik	Gedeeld gebruik laat toe de overheidsmiddelen beter te benutten en efficiënter te werken. Daarnaast moeten we de versnippering van de budgetten en de concurrentie tussen de scholen bestrijden.
Onderwijs	Coördinatie en statuten	Er is geen overlegstructuur.
Financiën en fiscaliteit	Beter horizontaal en verticaal overleg	Dit laat toe om te stoppen met steekvlampolitiek. Er is ook geen centraal orgaan.
Financiën en fiscaliteit	Heeft deze "satelliet-complexiteit" zin?	Het is moeilijk voor de burger om te begrijpen wat er met zijn belasting wordt gedaan. Vereenvoudiging zou een halt toeroepen aan de verspilling van middelen en coördinatiekosten.
Financiën en fiscaliteit	Gemeentelijke autonomie	Gemeenten en gewesten zijn toolboxen voor al deze bestuursniveaus.
Wonen	Hoe kunnen de actoren binnen en buiten de gewestgrens worden gecoördineerd?	Het coördineren van deze actoren zou ertoe leiden dat er beter gebruik wordt gemaakt van de personele en financiële middelen van de overheid, dat er schaalvoordelen worden behaald en dat er beste praktijken worden uitgewisseld. Het zou een betere leesbaarheid en informatie mogelijk maken bij het zoeken naar huisvesting voor de burger.
Wonen	Hoe strijd voeren tegen leegstaande woningen?	Dit zou het mogelijk maken om over de stand van zaken op het terrein te communiceren en de redenen voor de leegstand van deze woningen te begrijpen.
Wonen	Hoe de gegevens te objectiveren?	Er zijn geen gegevens over het aantal woningen. Zo kunnen problemen worden opgespoord en dit maakt het mogelijk ontwikkelingen vast te stellen. Het is belangrijk

		de markt te begrijpen om te kunnen "handelen"; dit verbetert de transparantie, vooral voor de burgers.
Wonen	Hoe kunnen we de groene ruimten beschermen?	Dit is een belangrijke kwestie omdat het recht op huisvesting wordt afgezet tegen de klimaatopwarming.
Mobiliteit en vervoer	Overleg en coördinatie tussen gemeenten (en actoren), ook met de randgemeenten	Er moet samenhang zijn tussen grensoverschrijdende projecten om een weigerachtige reactie van een actor die niet zou zijn geraadpleegd, te voorkomen. Daarnaast zijn de belangrijkste problemen in alle gemeenten hetzelfde.
Mobiliteit en vervoer	SmartMove	Het is een project met een grote impact op de mobiliteit dat de steun van de bevolking en de politiek nodig heeft. Het is ook een kwestie van aantrekkelijkheid voor het Gewest en een interregionaal debat omdat het gaat over inkomsten en de toewijzing ervan. Het gaat om verkeersbelasting.
Mobiliteit en vervoer	Rationalisering en verdeling van de bevoegdheden inzake het beheer van werken in de openbare ruimte	Er heerst een grote inertie met gevolgen voor Brussel. De procedures moeten worden gerationaliseerd. Momenteel de bevoegdheden zijn versnipperd en elke actor stelt radicale en soms onverenigbare eisen. De arbitragemodaliteiten moeten worden verduidelijkt en de bevoegdheidsverdeling moet worden herzien.
Mobiliteit en vervoer	GoodMove	Het is een mobiliteitsplan voor de visie 2030 van het Gewest en het plan is al goedgekeurd. Er moet dus worden uitgevoerd. Het is ook een beleid dat veel reacties losmaakt bij de bevolking.
Ecologische transitie en duurzame ontwikkeling	Waarom is het belangrijk om de verbinding, de relatie van de mens met de natuur (ecocentrisme) te veranderen?	Veel mensen voelen zich niet betrokken en er is een toenemende ontkoppeling tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving.
Ecologische transitie en duurzame ontwikkeling	Institutionele structuur	Het milieu en ons gedrag beperken zich niet tot de grenzen van gewesten en gemeenten. Gedeeld gebruik, schaalvoordelen, rendement, en efficiëntie moeten worden gemaximaliseerd, want gebeurt dat niet, dan kan dat ertoe leiden dat een ambitieuzer en coherente beleid wordt geblokkeerd.
Ecologische transitie en duurzame ontwikkeling	Monitoring	Men moet weten waar men staat en de richting kunnen bepalen, zich kunnen aanpassen en bijsturen. Het is belangrijk om het voorbeeld te geven en verantwoording af te leggen om feedback van burgers te krijgen.
Ecologische transitie en duurzame ontwikkeling	Onderwijs - terug naar de basisvaardigheden	We moeten terug naar basisvaardigheden, wat betekent dat we technici moeten opleiden. Het is ook het idee van GoodFood bereiden, kleding repareren, voedsel produceren en composteren.

Stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening / Openbare netheid en afvalbeheer	Integratie, communicatie, bewustmaking van de burgers	De burgers zijn de actoren van de verandering. Les citoyens sont les acteurs du changement. Maar ze weten niet waar ze gebruik van kunnen maken. We moeten het draagvlak voor het beleid en de plannen versterken; we moeten beantwoorden aan de behoeften van de bevolking.
Stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening / Openbare netheid en afvalbeheer	Vereenvoudiging, institutionele synergieën	Het personeel en de burgers in Brussel lopen verloren in de wirwar van administraties en de bevoegdheidsverdeling. Er is nood aan een centraal beheer en een goed werkende overheid. Er is gebrek aan transparantie en dit tot veel wantrouwen leidt. Het zou mogelijk maken om de verspilling van overheidsmiddelen aan te pakken.
Stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening / Openbare netheid en afvalbeheer	Overconsumptie	Het is noodzakelijk het verbruik van hulpbronnen te verminderen om de milieu-impact te verkleinen.
Stedenbouw, leefmilieu en ruimtelijke ordening / Openbare netheid en afvalbeheer	Gemengde wijken	Gemengde wijken zijn belangrijk voor de levenskwaliteit en een drijvende kracht voor de hele stad. Het maakt socio-economische ontwikkeling, mobiliteit, inclusie en sociale cohesie mogelijk. Het is gekoppeld aan de ontwikkeling van de multifunctionaliteit van de stad en helpt om lokale en bovenlokale rijkdom en diversiteit te produceren. Het is ook belangrijk om het bestaande gemengde erfgoed te behouden.

I. Institutionele uitdagingen

Aan de deelnemers werd gevraagd een diagnose te maken van de huidige toestand op het vlak van "institutionele structuur". In het volgende deel stellen we de meest transversale uitdagingen voor die tijdens het debat rond dit thema ter sprake zijn gekomen.

Om te beginnen hebben de deelnemers de volgende algemene beginselen onder de aandacht gebracht die volgens hen centraal moeten staan in de acties die ze ondernemen en in de structuur: multiculturaliteit, samenhang en eenheid, innovatie, toegevoegde waarde (financieel en economisch), legitimiteit (van de verkozenen), meertaligheid, duurzaamheid en doeltreffendheid. Ze vinden het ook belangrijk om rekening te houden met het kosmopolitisch karakter van het Gewest, een gemeenschappelijke woordenschat te gebruiken en ambitieus te zijn. Ze zijn er ook voorstander van om de Brusselse identiteit te versterken.

Vervolgens hebben de deelnemers, zoals in bepaalde thematische debatten, te kennen gegeven dat ze graag zouden zien dat er een langetermijnvisie wordt ontwikkeld, die langer meegaat van de ene tot de andere legislatuur¹⁰⁶, en dat er een betere continuïteit zou zijn in het beleid. Ze hebben ook de aandacht gevestigd op de noodzaak om de leesbaarheid te vergroten, inzonderheid door het voorgedijmechanisme in twee precieze gevallen te verbeteren: de voorgedij over de instellingen van openbaar nut (ION's) en de voorgedij over de beslissingen van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's).

Wat betreft het plaatselijk niveau hebben de deelnemers de nadruk gelegd op de nood aan harmonisatie van de OCMW's opdat de waarde van territoriale gelijkheid centraal zou blijven staan in alles wat ze ondernemen. Anderzijds verklaarden ze niet tevreden te zijn wat betreft het gewicht van de gemeentelijke autonomie in het beheer van het Gewest.

De deelnemers hadden het ook meermaals over financiering en fiscaliteit. Ze hebben bijvoorbeeld het idee geopperd om de financiering van de politiezones, de OCMW's en de ziekenhuizen te verbeteren maar daarnaast ook de financiering van geregionaliseerde materies en die welke voortvloeien uit de zevende staatshervorming. Ze gaven te kennen dat ze de fiscaliteit parallel met de werkplek wensen te definiëren.

¹⁰⁶ De deelnemers hebben bijvoorbeeld onderstreept dat ze graag zouden hebben dat er voor het Gewest een stappenplan wordt uitgewerkt dat verder gaat dan de termijn van een legislatuur; tevens vragen ze om ermee op te houden zaken te veranderen enkel en alleen maar omwille van de verandering.

Een ander discussiepunt had betrekking op de "bevoegdheidsverdeling". De deelnemers hebben duidelijk gemaakt dat centralisatie niet tot ideaal moet worden verheven (dat kan nuttig zijn, maar is niet de oplossing voor alle moeilijkheden). Overigens pleiten ze voor de verificatie van de "return on investment" (beleggingsrendement) alvorens voort te gaan met de centralisatie van de ondersteunende diensten in het kader van het project "Optiris". Ze zijn ook voorstander van de evaluatie en monitoring van overheidsbeleid en van de zevende staats hervorming teneinde de gevolgen ervan continu in vraag te stellen.

De gesprekken focusten ook op de kwestie van de complementariteit, de coördinatie en het overleg van de actoren binnen en tussen verschillende bestuursniveaus (gemeente, gemeenschap, gewest, federaal, Europees). De deelnemers hebben immers benadrukt dat ze de rol van de verschillende actoren en hun complementariteit wensten te verduidelijken (bv. door een catalogus van diensten samen te stellen). Ze verklaarden tevreden te zijn over de complementariteit van bepaalde taken van het Gewest ten opzichte van bepaalde taken van de gemeenten. Anderzijds hadden ze vragen bij de bestaande dualiteit tussen de Franse Gemeenschapscommissie, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Gemeenschapscommissie en het Brussels Gewest - meer bepaald op het vlak van gezondheid en de bijstand aan personen. Ze formuleerden ook het idee om bepaalde aangelegenheden op gemeenschappelijke wijze te beheren (bv. de rusthuizen).

Tijdens dit debat ging het ook over de kwaliteit van de dienstverlening aan de burgers. Voor de deelnemers is de nabijheid van de gemeentelijke dienstverlening belangrijk, net als het huidige evenwicht tussen een onthaal van de burgers met fysieke aanwezigheid en de digitalisering van de diensten. Anderzijds wensen ze de procedures inzake stedenbouwkundige vergunningen te vereenvoudigen. Ze zouden ook graag hebben dat een uniek loket en een gemeenschappelijk label in het leven zouden worden geroepen opdat elke dienst dezelfde informatie aan alle burgers zou kunnen verstrekken.

Er kwamen nog andere uitdagingen ter sprake tijdens de debatten die als doel hebben de doeltreffendheid van de instellingen te verbeteren. De deelnemers pleiten voor meer rationalisatie (meer bepaald van de processen) maar ook voor meer mutualisering (bv. op het vlak van human resources of ondersteunende diensten). Ze wensen ook nieuwe structuren te creëren als resultaat van fusies of splitsingen. Ook de (horizontale) fusie van de instellingen werd genoemd als een hefboom om het economisch imago van Brussel te verbeteren. Nog steeds om de institutionele doeltreffendheid te verbeteren werd de regionalisering van cultuur genoemd.

Ook het luik "kiesstelsel" kwam meermaals ter sprake. De deelnemers opperden immers het idee om te werken aan de onmogelijkheid van blokkering in de wijze van benoeming van de burgemeesters,

maar ook aan de representativiteit van de gewestelijke instellingen (meer bepaald door het voor buitenlandse kiezers mogelijk te maken om te stemmen in het kader van de gewestelijke verkiezingen). Ook de kwestie van de tweetalige lijsten is ter sprake gekomen.

Ook het thema "databeheer" werd behandeld: de deelnemers wensen de gewestelijke strategie voor het delen van gegevens, *open data*, te verbeteren. Ze stellen ook voor om een uniek gegevensnetwerk te creëren.

Tot slot hebben de deelnemers aan het debat erop gewezen dat het belangrijk is om in de besluitvorming rekening te houden met wat er op het terrein leeft. In dezelfde geest stelden ze de huidige *top-down* werking in vraag. Volgens hen moet er meer waarde worden toegekend aan de ervaringen van actoren op het terrein en is er nood aan meer overleg met de actoren op het terrein alvorens er nieuwe structuren in het leven worden geroepen, nieuwe maatregelen worden getroffen enzovoort.

II. De na te streven doelstellingen

Op basis van de diagnose die ze hebben opgesteld, werd de deelnemers aan het debat gevraagd om na te streven doelstellingen voor de toekomst te formuleren. Voor elke geformuleerde doelstelling werd hen gevraagd de mogelijke effecten en begunstigden te identificeren.

- Een transversale en samenhangende aanpak/visie op lange termijn ontwikkelen
 - o Gevolg(en): een vorm van duurzaamheid garanderen
 - o Hulpmiddel(en): een stappenplan

- Een benadering voor 'Brusselse klanten' aannemen om dicht bij onze klanten te staan
 - o Hulpmiddel(en): één loket, één databank, geïntegreerde processen
 - o Begunstigde(n): de Brusselse klanten

- Een intense¹⁰⁷, duurzame en inclusieve stad creëren
 - o Gevolg(en): het welzijn en de aantrekkelijkheid verbeteren, het imago verbeteren, de uitdagingen op het gebied van klimaatverandering aangaan
 - o Begunstigde(n): alle inwoners (stadsgebruikers), de bedrijven

¹⁰⁷ Intensiteit in termen van gebruik, functies (mensen wonen in een stad, werken er, genieten er van vrijetijdsactiviteiten, sturen hun kinderen naar het kinderdagverblijf/de school, maken gebruik van het culturele aanbod, op het vlak van gezondheid, enz.)

- Een samenhangende grootstedelijke visie en actie uitwerken (met name op het gebied van mobiliteit, ruimtelijke ordening en economie)
 - Gevolg(en): beter inspelen op de uitdagingen in verband met de klimaatverandering, werkgelegenheid, enz.
 - Begunstigde(n): de Brusselse werkzoekenden, de bedrijven

- Brussel profileren als *knowledge city* door voorrang te geven aan de te ondersteunen sectoren
 - Gevolg(en): een kenniswaardeketen creëren
 - Betrokken speler(s): de scholen en de universiteiten, de onderzoekscentra, kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's); de opleidingsactoren
 - Begunstigde(n): de toekomstige volwassenen en gepensioneerden, de kmo's, het gewest

- De efficiëntie van het gemeenschappelijke/gedeelde beleid verbeteren
 - Gevolg(en): een duurzame financiering verkrijgen, besparingen realiseren, de efficiëntie en de kwaliteit van de dienstverlening verbeteren
 - Hulpmiddel(en): een inkoopbeleid, een interne personeelsmarkt
 - Begunstigde(n): de Brusselaars

- De diensten van de GGC, de COCOF, de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) of het Gewest integreren in een gemeenschappelijk beleid
 - Gevolg(en): de efficiëntie, de consistentie en de kwaliteit van de dienstverlening verbeteren en de zichtbaarheid voor de burgers vergroten
 - Begunstigde(n): de burgers

- Over een enig loket beschikken gekoppeld aan een merkenstrategie
 - Gevolg(en): meer duidelijkheid bekomen voor de burgers
 - Hulpmiddel(en): over één enkel referentiepunt beschikken (bv. voor de sociale gezondheidssector, zodat burgers, met name personen met een handicap, er terecht kunnen)
 - Begunstigde(n): de burgers

- De OCMW-voordieningen vereenvoudigen
 - Gevolg(en): de rechtszekerheid garanderen, de efficiëntie en de consistentie verbeteren

- Binnen Brussel hervormingen doorvoeren (met name op het gebied van openbare netheid)
 - Gevolg(en): een betere dienstverlening aan burgers versterken, besparingen doen
 - Begunstigde(n): de burgers

- De financiële en budgettaire duurzaamheid van de ambtenarenpensioenen garanderen
 - Gevolg(en): zorgen voor een solidariteit tussen de generaties via de budgettaire en financiële duurzaamheid van het Gewest

- Streven naar een grotere administratieve vereenvoudiging (*start to stop*).

- Het Brussels Gewest herfinancieren om zijn bijdrage aan het land te evenaren
 - Gevolg(en): een vorm van duurzaamheid en houdbaarheid garanderen
 - Hulpmiddel(en): belasting invoeren op de werkplaats
 - Begunstigde(n): de Brusselaars, de pendelaars, de bezoekers

- De kwaliteit van onderwijs en opleiding in Brussel verbeteren

- Het overleg tussen het Gewest, de gemeenten en de federale overheid, evenals van het overleg binnen het Gewest verbeteren
 - Gevolg(en): de efficiëntie verbeteren, een betere aanpassing van de regels aan de uitdagingen

- Het Brussels Gewest uitbreiden en op zijn minst het grootstedelijk gebied mobiliseren
 - Gevolg(en): de efficiëntie verbeteren, het voor het Gewest mogelijk maken om een echt grootstedelijk beleid te voeren

- De kwaliteit van de dienstverlening verbeteren
 - Gevolg(en): de duidelijkheid en efficiëntie vergroten met behoud van de kwaliteit van de diensten
 - Hulpmiddel(en): een dienstencatalogus tot stand brengen
 - Begunstigde(n): de spelers op het terrein, de burgers

- Het begrotingstraject handhaven ten gunste van de belastingbetaler
 - Gevolg(en): een herschikking mogelijk maken op basis van de budgettaire winst

- Begunstigde(n): de burgers die belastingen betalen
- De economische long die het Gewest is versterken
 - Gevolg(en): trotser worden

III. De verder uitgediepte prioritaire doelstellingen

Aan de deelnemers werd gevraagd om onder de na te streven doelstellingen te stemmen voor de doelstellingen die ze verder wensen uit te diepen. De voorstellen zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Voorstel	Detail
Brussel als <i>knowledge city</i>	Het is de bedoeling een positief project te creëren vanaf de school tot de onderneming, om van kennis een grondstof te maken.
Een grootstedelijk gebied met een coherente visie en actieplan	Dit zou zorgen voor meer samenhang (territoriaal / economisch / op het vlak van mobiliteit), gemeenschappelijke doelstellingen en een stappenplan van gewestelijke acties.
Een betere kwaliteit van de dienstverlening en meer klantgerichtheid	Dit zou het gebruik van de openbare diensten verhogen en de toegang ertoe vergemakkelijken. Dit zou ook toelaten een aanbod te ontwikkelen dat evolueert op basis van de feedback van de klanten en Brussel te positioneren als een referentie wat betreft de kwaliteit van de dienstverlening.
Beter overleg tussen de verschillende instanties	Het is nodig om de overlegplaatsen te structureren om ervoor te zorgen dat dit overleg consistent, duurzaam en regelmatig is. Het is ook noodzakelijk om informatie te delen en de wisselwerking te versterken.
Financiële duurzaamheid en herfinanciering garanderen	Er is nood aan intergenerationele solidariteit via het bereiken van een budgettaire en financiële duurzaamheid en schuldbeheersing. Het is nodig om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te herpositioneren ten opzichte van de andere Gewesten en de federale overheid.